

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

KALASIN

จังหวัดกาฬสินธุ์

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้านที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดกาฬสินธุ์
<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/NE/ksn.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “กาฬสินธุ์”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	5
2.2 อ้อยโรงงาน	12
2.3 มันสำปะหลัง	19
2.4 ยางพารา	25
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	32
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	34
เอกสารอ้างอิง	37
ภาคผนวก	39

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดกาฬสินธุ์	3
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของ จังหวัดกาฬสินธุ์	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	11
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงาน รายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์	13
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	17
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลัง รายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์	20
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	24
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์	27
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	31
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์	41
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดกาฬสินธุ์จำแนกรายอำเภอ ตำบล	49
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดกาฬสินธุ์	51
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	52
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดกาฬสินธุ์	54
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดกาฬสินธุ์	55
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์	55

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกันทรวิชัย	44
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินธวัชบุรี	45
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินละหานทราย	46
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินคำบง	47
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินภูพาน	48
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดกาฬสินธุ์	56
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาฬสินธุ์	57
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดกาฬสินธุ์	58
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาฬสินธุ์	59
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดกาฬสินธุ์	60
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาฬสินธุ์	61
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดกาฬสินธุ์	62
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาฬสินธุ์	63

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ประมาณ 6,946.746 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,341,716 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 18 อำเภอ 135 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีประชากร 977,175 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ จังหวัดสกลนครและจังหวัดอุดรธานี
ทิศใต้	ติดต่อ จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อ จังหวัดสกลนครและจังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันตก	ติดต่อ จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดขอนแก่น

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยทั่วไปเป็นพื้นที่เป็นภูเขาสูงจนถึงที่ราบลุ่ม อยู่สูงกว่าระดับทะเลปานกลาง 100 - 300 เมตร ประกอบด้วยลักษณะภูมิประเทศดังนี้

1) **พื้นที่ที่เป็นภูเขา** ได้แก่ เทือกเขาภูพานอยู่ทางทิศตะวันออก และทิศเหนือของจังหวัด ในพื้นที่ของอำเภอสมเด็จ อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ และอำเภอห้วยผึ้ง บริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำปาว และลำน้ำพาน

2) **หุบเขา** มีลักษณะเป็นที่ราบระหว่างหุบเขา อยู่ในเขตอำเภอเขาวง

3) **พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น** อยู่ในเขตอำเภอท่าคันโท อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอยางตลาด อำเภอสมเด็จ และอำเภอห้วยผึ้ง

4) **พื้นที่ค่อนข้างราบ** อยู่ในบริเวณอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอสมเด็จ และอำเภอห้วยผึ้ง

5) **สภาพพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งน้ำ** เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำชี ลำน้ำปาว ลำน้ำพาน อยู่ในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และอำเภอยางตลาด

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป เดือนมีนาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม อากาศเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนกรกฎาคมมีฝนตกชุกหนาแน่นมากที่สุดในรอบปี และฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป อากาศหนาวมากที่สุดช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินจังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา วัตถุประสงค์กำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain)** ได้รับความอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุประสงค์กำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงราบเรียบ ในหน้าฝนหรือหน้าน้ำหลากมักมีน้ำท่วมและมีการทับถมของตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น 2 แบบ

(1) **สันดินริมน้ำ (Levee)** เป็นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ อาทิ ชุดดินชุมพลบุรี (Chp)

(2) **ที่ลุ่มหลังสันดินริมน้ำ (Back swamp, basin)** เป็นดินบริเวณที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวถึงดินทรายแฉะละเอียดมีสีเทาและน้ำตาลปนเทา การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว อาทิ ชุดดินกันทรวิชัย (Ka)

2) **ตะพักลำน้ำ (Alluvial terrace)** เป็นบริเวณที่ได้รับความอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุประสงค์กำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำแต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) **ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace)** เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแฉะละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว เช่น ชุดดินธวัชบุรี (Th) ชุดดินหนองบุญนา (Nbn) เป็นต้น

(2) **ตะพักลำน้ำระดับกลางถึงระดับสูง (Middle and high terrace)** เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินต้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดงไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินสตึก (Suk) เป็นต้น

3) **พื้นที่เกือบราบ (Penplain)** ครอบคลุมพื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ วัตถุประสงค์กำเนิดดินเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของวัสดุเนื้อหยาบที่มาจากหินตะกอนที่ส่วนใหญ่เป็นพวกหินทราย แต่จะไม่ค่อยพบชิ้นส่วนหรือเศษหินของหินทรายในหน้าตัดดินหรือบริเวณผิวหน้าดิน แบ่งเป็น

(1) **พื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย** ดินลึกถึงลึกมาก เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย ดินร่วนปนเหนียว และดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา ตอนบนพบจุดประสีน้ำตาลหรือแดง ตอนล่างพบจุดประสีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และเหลือง และอาจพบศิลาแลงอ่อนในตอนล่างของหน้าตัดดิน ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง เช่น ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินโนนแดง (Ndg) เป็นต้น

(2) **พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และเนินเขา** ดินลึกและลึกปานกลาง เนื้อดินมีทรายปน ได้แก่ ดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนปนทราย ดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง อาจพบจุดประสีต่าง ๆ ลูกรัง และเศษหินปะปนในตอนล่างของหน้าตัดดิน ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินห้วยแกลง (Ht) ชุดดินกำบัง (Kg) เป็นต้น

4) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขาที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกในระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากหินทราย ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นทรายนดินร่วนถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีถึงมากเกินไป พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินภูพาน (Pu) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) เป็นต้น

(2) พัฒนาจากหินทรายแป้ง ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนละเอียดถึงดินเหนียวละเอียด สีแดง น้ำตาล น้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินวังไผ่ (Wi)

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดกาฬสินธุ์ จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดกาฬสินธุ์

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	287,592	6.62
พื้นที่เกษตรกรรม	3,143,091	72.39
พื้นที่นา	1,520,275	35.01
พืชไร่	1,184,492	27.29
ไม้ยืนต้น	360,418	8.31
ไม้ผล	34,741	0.77
พืชสวน	1,832	0.04
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	21,651	0.51
พืชน้ำ	22	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	19,429	0.45
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	231	0.01

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ป่าไม้	538,831	12.41
พื้นที่น้ำ	262,304	6.04
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	109,898	2.54
รวม	4,341,716	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2562

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่ชลประทาน 421,493 ไร่ (ร้อยละ 9.73 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 12 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 15 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 2,077 ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำลำปาวมีระดับกักเก็บอยู่ที่ 100 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 95.01 ของน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดกาฬสินธุ์ (ตารางผนวกที่ 2 และตารางผนวกที่ 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ 835,646 ไร่ (ร้อยละ 19.24 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอท่าคันโท อำเภอหนองกุงศรี และอำเภอกุฉินารายณ์ ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมด ในปี 2563 จำนวน 244,176 ราย รวมพื้นที่ 2,425,437 ไร่ กิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลังโรงงาน ข้าวนาปรัง ยางพารา อ้อยโรงงาน มะม่วง เป็นต้น (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพรจากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดกาฬสินธุ์ พื้นที่ 313 ไร่ เกษตรกร 26 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 10 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีการปลูกมากที่สุด ได้แก่ ขมิ้นชัน พริกไทย กระเจี๊ยบแดง หญ้าหวาน เป็นต้น (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดกาฬสินธุ์มีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 73 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 122 แห่ง โดยมีโรงงานด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด 101 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดกาฬสินธุ์

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	1,447,553	46.71
2. อ้อย	542,799	17.51
3. มันสำปะหลัง	538,515	17.38
4. ยางพารา	194,811	6.29

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดกาฬสินธุ์ จากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 340,304 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.39 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอกมลาไสย 124,601 ไร่ อำเภอมืองกาฬสินธุ์ 95,629 ไร่ และอำเภอน้ำขุ่นพัฒนา 47,602 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 453,612 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.51 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอขามเฒ่า 98,086 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 69,642 ไร่ และอำเภอสมเด็จ 46,234 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 818,754 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.58 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอขามเฒ่า 101,949 ไร่ อำเภอเขาวง 80,398 ไร่ และอำเภอดำม่วง 76,259 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 2,012,592 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 299,229 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.93 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอกมลาไสย 107,768 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 84,847 ไร่ และอำเภอขามเฒ่า 46,798 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) 294,503 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 64.92 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอขามเฒ่า 70,163 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 50,794 ไร่ และอำเภอสมเด็จ 33,915 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 668,753 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 81.68 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอขามเฒ่า 92,184 ไร่ อำเภอเขาวง 73,847 ไร่ และอำเภอกุฉินารายณ์ 69,418 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 185,068 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 200,184 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 30,846 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอขามเฒ่า 28,597 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 23,911 ไร่ อำเภอกมลาไสย 17,731 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 41,075 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.07 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอกมลาไสย 16,833 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 10,782 ไร่ อำเภอฆ้องชัยพัฒนา 5,946 ไร่ และอำเภอกุฉินารายณ์ 5,062 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 159,109 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.08 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอขามเฒ่า 27,923 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 20,063 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 18,848 ไร่ และอำเภอสหัสขันธ์ 14,588 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
กมลาไสย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	124,601	3,646	52,594	25,454	206,295
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	107,768	2,749	42,431	1,167	154,115
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(86.49%)	(75.4%)	(80.68%)	(4.58%)	(74.71%)
กุดินารายณ์	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	16,833	897	-	-	17,730
		(13.51%)	(24.6%)			(8.59%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,092	69,642	75,595	259,782	415,111
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
เขาวง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	5,030	50,794	69,418	14,107	139,349
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(49.84%)	(72.94%)	(91.83%)	(5.43%)	(33.57%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,062	18,848	-	-	23,910
		(50.16%)	(27.06%)			(5.76%)
คำม่วง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	2,126	80,398	37,610	120,134
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	1,615	73,847	10,832	86,294
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(75.96%)	(91.85%)	(28.8%)	(71.83%)
คำมั่ง	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	511	-	-	511
			(24.04%)			(0.43%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	54	23,335	76,259	84,954	184,602
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
ฆ้องชัยพัฒนา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	54	12,786	53,644	3,679	70,163
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(100.00%)	(54.79%)	(70.34%)	(4.33%)	(38.01%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	10,549	-	-	10,549
			(45.21%)			(5.71%)
ฆ้องชัยพัฒนา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	47,602	3,937	21,906	18,172	91,617
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	41,656	3,887	17,105	5,587	68,235
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(87.51%)	(98.73%)	(78.08%)	(30.75%)	(74.48%)
ฆ้องชัยพัฒนา	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,946	50	-	-	5,996
		(12.49%)	(1.27%)			(6.54%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ดอนจาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,067	8,016	17,133	115,585	143,801
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	3,067	5,620	15,300	23,001	46,988
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(100.00%)	(70.11%)	(89.30%)	(19.90%)	(32.68%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	2,396	-	-	2,396
			(29.89%)			(1.67%)
ท่าคันโท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	17,879	22,782	134,840	175,501
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	9,202	18,313	2,750	30,265
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(51.47%)	(80.38%)	(2.04%)	(17.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	8,677	-	-	8,677
			(48.53%)			(4.94%)
นาคู	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	7,623	51,204	47,862	106,689
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	4,625	41,903	26,046	72,574
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(60.67%)	(81.84%)	(54.42%)	(68.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	2,998	-	-	2,998
			(39.33%)			(2.81%)
นามน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	13,790	25,416	105,395	144,601
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	8,595	15,675	22,339	46,609
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(62.33%)	(61.67%)	(21.20%)	(32.23%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	5,195	-	-	5,195
			(37.67%)			(3.59%)
เมือง กาฬสินธุ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	95,629	32,122	48,159	243,627	419,537
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	84,847	12,059	42,233	24,945	164,084
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(88.73%)	(37.54%)	(87.69%)	(10.24%)	(39.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,782	20,063	-	-	30,845
		(11.27%)	(62.46%)			(7.35%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม	
		S1	S2	S3	N		
ยางตลาด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	47,474	98,086	101,949	140,999	388,508	
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	46,798	70,163	92,184	19,043	228,188	
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(98.58%)	(71.53%)	(90.42%)	(13.51%)	(58.73%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	676	27,923	-	-	28,599	
		(1.42%)	(28.47%)			(7.36%)	
	ร่องคำ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,782	12,514	27,316	10,454	52,066
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
พื้นที่เพาะปลูกในชั้น		6	11,921	21,656	2,217	35,800	
ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(0.34%)	(95.26%)	(79.28%)	(21.21%)	(68.76%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,776	593	-	-	2,369	
		(99.66%)	(4.74%)			(4.55%)	
	สมเด็จ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,747	46,234	51,880	115,044	217,905
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
พื้นที่เพาะปลูกในชั้น		4,747	33,915	37,514	13,880	90,056	
ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(100.00%)	(73.36%)	(72.31%)	(12.06%)	(41.33%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	12,319	-	-	12,319	
			(26.64%)			(5.65%)	
	สหัสขันธ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	32,587	26,169	110,117	168,873
				(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
พื้นที่เพาะปลูกในชั้น		-	17,999	17,465	6,725	42,189	
ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)			(55.23%)	(66.74%)	(6.11%)	(24.98%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	14,588	-	-	14,588	
			(44.77%)			(8.64%)	
	สามชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	13,552	21,452	109,061	144,065
				(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
พื้นที่เพาะปลูกในชั้น		-	6,042	14,047	1,778	21,867	
ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)			(44.58%)	(65.48%)	(1.63%)	(15.18%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	7,510	-	-	7,510	
			(55.42%)			(5.21%)	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
หนองสูงศรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	21,147	44,541	245,437	311,125
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	13,302	39,596	401	53,299
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(62.90%)	(88.90%)	(0.16%)	(17.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	7,845	-	-	7,845
			(37.10%)			(2.52%)
ห้วยผึ้ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,072	25,362	33,606	76,873	139,913
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	4,072	15,299	20,193	4,150	43,714
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(100%)	(60.32%)	(60.09%)	(5.40%)	(31.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	10,063	-	-	10,063
			(39.68%)			(7.19%)
ห้วยเม็ก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,184	22,014	40,395	131,326	194,919
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	1,184	13,930	36,229	2,421	53,764
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(100%)	(63.28%)	(89.69%)	(1.84%)	(27.58%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	8,084	-	-	8,084
			(36.72%)			(4.15%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	340,304	453,612	818,754	2,012,592	3,625,262
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	299,229	294,503	668,753	185,068	1,447,553
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(87.93%)	(64.92%)	(81.68%)	(9.20%)	(39.93%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	41,075	159,109	-	-	200,184
		(12.07%)	(35.08%)			(5.52%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 10,605 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 1,054 ไร่ (ตารางที่ 4) แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิต ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดร่วมด้วย

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	รวม
	S3	S3	
สหัสขันธ์	3,406	490	3,896
สมเด็จ	1,140	249	1,389
สามชัย	908	-	908
กุฉินารายณ์	902	41	943
คำม่วง	729	13	742
ท่าคันโท	708	77	785
เมืองกาฬสินธุ์	679	22	701
ยางตลาด	433	55	488
หนองกุงศรี	418	31	449
ห้วยผึ้ง	357	19	376
ห้วยเม็ก	263	11	274
ดอนจาน	248	1	249
นามน	216	35	251
นาคู	113	10	123
กมลาไสย	62	-	62
ร่องคำ	16	-	16
เขาวง	7	-	7
รวม	10,605	1,054	11,659

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภออมลาลาย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และอำเภอห้วยผึ้งพัฒนา เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำโดยกระจายอยู่ในอำเภอยางตลาด อำเภอกุฉินารายณ์ และอำเภอสมเด็จ เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดกาฬสินธุ์ในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูก

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 17,056 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.47 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอยางตลาด 14,347 ไร่ อำเภอนาจุ 961 ไร่ และอำเภอห้วยผึ้งพัฒนา 682 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 2,189,321 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.39 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอกุฉินารายณ์ 297,598 ไร่ อำเภอหนองกุงศรี 282,590 ไร่ และอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 268,507 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 103,850 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอนาคู 35,432 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 17,622 ไร่ และอำเภอห้วยผึ้ง 15,984 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,315,200 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 109ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอนาคู 60 ไร่ อำเภอห้วยผึ้ง 26 ไร่ และอำเภอยางตลาด 23 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 528,556 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.14 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอกุฉินารายณ์ 71,366 ไร่ อำเภอหนองกุงศรี 69,219 ไร่ และอำเภอห้วยผึ้ง 64,083 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 14,057 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.54 ของพื้นที่ ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอห้วยผึ้ง 5,544 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 2,336 ไร่ และอำเภอคำม่วง 1,902 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 77 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,677,712 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 236,699 ไร่ อำเภอ กุฉินารายณ์ 226,461 ไร่ อำเภอหนองกุงศรี 213,371 ไร่ อำเภอยางตลาด 150,621 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 16,947 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.36 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอยางตลาด 14,324 ไร่ อำเภอนาคู 901 ไร่ อำเภอซ้องชัยพัฒนา 682 ไร่ และอำเภอเขาวง 382 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,660,765 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.86 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 236,699 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 226,232 ไร่ อำเภอหนองกุงศรี 213,371 ไร่ และอำเภอยางตลาด 136,297 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
กมลาไสย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	19,883	28	186,471	206,382
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	186	28	-	214
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(0.94%)	(100.00%)		(0.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	19,697	-	-	19,697
			(99.06%)			(9.54%)
กุฉินารายณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	229	297,598	17,622	99,680	415,129
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	71,366	2,336	14	73,716
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(23.98%)	(13.26%)	(0.01%)	(17.76%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	229	226,232	-	-	226,461
		(100.00%)	(76.02%)			(54.55%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
เขาวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	382 (100.00%)	49,168 (100.00%)	7,194 (100.00%)	63,413 (100.00%)	120,157 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	1,174	22	-	1,196
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(2.39%)	(0.31%)		(1.00%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	382 (100.00%)	47,994 (97.61%)	-	-	48,376 (40.26%)
คำม่วง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	102,673 (100.00%)	5,121 (100.00%)	76,772 (100.00%)	184,566 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	45,468	1,902	22	47,392
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(44.28%)	(37.14%)	(0.03%)	(25.68%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	57,205 (55.72%)	-	-	57,205 (30.99%)
ห้องชัยพัฒนา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	682 (100.00%)	19,736 (100.00%)	1 (100.00%)	71,198 (100.00%)	91,617 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	460	1	-	461
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(2.33%)	(100.00%)		(0.50%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	682 (100.00%)	19,276 (97.67%)	-	-	19,958 (21.78%)
ดอนจาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	123,672 (100.00%)	15 (100.00%)	20,128 (100.00%)	143,815 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	12,011	-	8	12,019
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(9.71%)		(n.s.)	(8.36%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	111,661 (90.29%)	-	-	111,661 (77.64%)
ท่าคันโท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	153,286 (100.00%)	553 (100.00%)	21,667 (100.00%)	175,506 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	45,119	59	6	45,184
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(29.43%)	(10.67%)	(0.03%)	(25.74%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	108,167 (70.57%)	-	-	108,167 (61.63%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
นาคู	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	961	12,561	35,432	57,735	106,689
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	60	1,057	385	-	1,502
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(6.24%)	(8.41%)	(1.09%)		(1.41%)
นามน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	107,625	6,703	30,280	144,608
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	27,960	1,394	12	29,366
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(25.98%)	(20.80%)	(0.04%)	(20.31%)
เมืองกาฬสินธุ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	268,507	670	150,486	419,663
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	31,808	239	-	32,047
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(11.85%)	(35.67%)		(7.64%)
ยางตลาด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	14,347	151,645	3,812	218,823	388,627
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	23	15,348	23	-	15,394
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(0.16%)	(10.12%)	(0.60%)		(3.96%)
ร่องคำ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	9,141	111	42,814	52,066
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	577	111	-	688
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(6.31%)	(100.00%)		(1.32%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	901	11,504	-	-	12,405
		(93.76%)	(91.59%)			(11.63%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	79,665	-	-	79,665
			(74.02%)			(55.09%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	236,699	-	-	236,699
			(88.15%)			(56.40%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	14,324	136,297	-	-	150,621
		(99.84%)	(89.88%)			(38.76%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	8,564	-	-	8,564
			(93.69%)			(16.45%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
สมเด็จพระ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	220	127,284	7,431	82,806	217,741
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	36,399	1,538	1	37,938
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(28.60%)	(20.70%)	(n.s.)	(17.42%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	220	90,885	-	-	91,105
		(100.00%)	(71.40%)			(41.84%)
สหัสขันธ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	111,312	964	56,595	168,871
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	27,046	81	6	27,133
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(24.30%)	(8.40%)	(0.01%)	(16.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	84,266	-	-	84,266
			(75.70%)			(49.90%)
สามชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	124,179	1,761	18,130	144,070
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	51,536	344	4	51,884
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(41.50%)	(19.53%)	(0.02%)	(36.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	72,643	-	-	72,643
			(58.50%)			(50.42%)
หนองกุงศรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	282,590	448	28,052	311,090
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	69,219	50	1	69,270
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(24.49%)	(11.16%)	(n.s.)	(22.27%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	213,371	-	-	213,371
			(75.51%)			(68.59%)
ห้วยผึ้ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	74,807	15,984	49,117	139,908
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	27,739	5,544	3	33,286
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(37.08%)	(34.68%)	(0.01%)	(23.79%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	47,068	-	-	47,068
			(62.92%)			(33.64%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ห้วยเม็ก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	235	153,654	-	41,033	194,922
		(100.00%)	(100.00%)		(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	26	64,083	-	-	64,109
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(11.06%)	(41.71%)			(32.89%)
รวม ทั้งจังหวัด	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	209	89,571	-	-	89,780
		(88.94%)	(58.29%)			(46.06%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	17,056	2,189,321	103,850	1,315,200	3,625,427
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	109	528,556	14,057	77	542,799
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(0.64%)	(24.14%)	(13.54%)	(0.01%)	(14.97%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	16,947	1,660,765	-	-	3,082,628
		(99.36%)	(75.86%)			(85.03%)

หมายเหตุ: n.s. = มีจำนวนน้อยมากไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 470,386 ไร่ และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3+N) 4,899 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
นาคู	5,066	217	5,283	-	52	52
นามน	5,352	21,286	26,638	-	222	222
เขาวง	23,932	5,372	29,304	-	33	33
คำม่วง	17,344	2,085	19,429	-	388	388
ดอนจาน	11,336	23,080	34,416	-	305	305

ตารางที่ 6 (ต่อ)

อำเภอ	ปลูกข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ร่องคำ	1,260	2,225	3,485	-	52	52
สมเด็จ	18,617	9,675	28,292	-	325	325
สามชัย	11,745	1,688	13,433	-	272	272
กมลาไสย	5,434	1,171	6,605	-	-	-
ยางตลาด	37,808	18,126	55,934	-	60	60
ท่าคันโท	15,147	2,753	17,900	-	341	341
ห้วยผึ้ง	12,359	673	13,032	-	363	363
ห้วยเม็ก	27,027	2,429	29,456	-	187	187
สหัสขันธ์	9,010	6,634	15,644	-	72	72
หนองกุงศรี	36,892	400	37,292	-	943	943
กุฉินารายณ์	59,994	11,389	71,383	-	1,092	1,092
ฆ้องชัยพัฒนา	2,061	5,606	7,667	-	-	-
เมืองกาฬสินธุ์	30,226	24,968	55,194	-	190	190
รวม	330,610	139,777	470,387	-	4,897	4,897

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกอ้อยโรงงาน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอนาคู อำเภอห้วยเม็ก อำเภอยางตลาด เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงานเช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอหนองกุงศรี อำเภอห้วยเม็ก เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกอ้อยโรงงาน มีต้นทุนที่ต่ำและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 มັນสำปะหลัง

มັນสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดกาฬสินธุ์ ในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมັນสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 86,574 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.39 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอยางตลาด 33,568 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 17,256 ไร่ และอำเภอคำม่วง 10,475 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 2,059,608 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.81 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอกุฉินารายณ์ 285,942 ไร่ อำเภอหนองกุงศรี 274,109 ไร่ และอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 266,245 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 25,312 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.97 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอนาคู 6,185 ไร่ อำเภอคำม่วง 5,501 ไร่ และอำเภอสมเด็จ 5,225 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,443,989 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมັນสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 16,665 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.25 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอยางตลาด 10,854 ไร่ อำเภอห้วยเม็ก 2,493 ไร่ และอำเภอสหัสขันธ์ 729 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 509,191 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.72 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอหนองกุงศรี 108,987 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 74,518 ไร่ และอำเภอท่าคันโท 56,292 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 12,492 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.38 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอสหัสขันธ์ 3,479 ไร่ อำเภอสามชัย 1,688 ไร่ และอำเภอสมเด็จ 1,470 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 167 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมັນสำปะหลังแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมັນสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมັນสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,620,326 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกุฉินารายณ์ 267,611 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 192,527 ไร่ อำเภอหนองกุงศรี 165,122 ไร่ อำเภอยางตลาด 134,932 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 69,909 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 80.75 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอยางตลาด 22,714 ไร่ อำเภอกุฉินารายณ์ 16,930 ไร่ และอำเภอคำม่วง 9,944 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,550,417 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.28 พื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอภูผินารายณ์ 250,681 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 191,727 ไร่ และอำเภอหนองกุงศรี 165,122 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
กมลาไสย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	9	19,927	62	186,384	206,382
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	818	62	-	880
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(4.10%)	(100.00%)		(0.43%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	9	19,109	-	-	19,118
		(100.00%)	(95.90%)			(9.26%)
ภูผินารายณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	17,256	285,942	2,879	108,906	414,983
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	326	35,261	927	12	36,526
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(1.89%)	(12.33%)	(32.20%)	(0.01%)	(8.80%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	16,930	250,681	-	-	267,611
		(98.11%)	(87.67%)			(64.49%)
เขาวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,315	23,812	462	93,568	120,157
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	11	615	7	-	633
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(0.48%)	(2.58%)	(1.52%)		(0.53%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,304	23,197	-	-	25,501
		(99.52%)	(97.42%)			(21.22%)
คำม่วง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,475	74,710	5,501	93,934	184,620
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	531	13,988	738	78	15,335
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(5.07%)	(18.72%)	(13.42%)	(0.08%)	(8.31%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	9,944	60,722	-	-	70,666
		(94.93%)	(81.28%)			(38.28%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
อ้อยชัยพัฒนา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	20,475	-	71,141	91,616
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	1,576	-	-	1,576
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(7.70%)			(1.72%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	18,899	-	-	18,899
			(92.30%)			(20.63%)
ดอนจาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	23	123,317	264	20,212	143,816
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	2	34,787	248	7	35,044
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(8.70%)	(28.21%)	(93.94%)	(0.03%)	(24.37%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	21	88,530	-	-	88,551
		(91.30%)	(71.79%)			(61.57%)
ท่าคันโท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	146,477	1,297	27,733	175,507
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	56,292	865	7	57,164
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(38.43%)	(66.69%)	(0.03%)	(32.57%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	90,185	-	-	90,185
			(61.57%)			(51.39%)
นาคู	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,162	34,441	6,185	62,899	106,687
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	248	971	178	-	1,397
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(7.84%)	(2.82%)	(2.88%)		(1.31%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,914	33,470	-	-	36,384
		(92.16%)	(97.18%)			(34.10%)
นามน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	107,287	429	36,895	144,611
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	23,089	319	29	23,437
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(21.52%)	(74.36%)	(0.08%)	(16.21%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	84,198	-	-	84,198
			(78.48%)			(58.22%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
เมืองกาฬสินธุ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,127	266,245	1,482	150,829	419,683
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	327	74,518	823	-	75,668
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(29.02%)	(27.99%)	(55.53%)		(18.03%)
ยางตลาด	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	800	191,727	-	-	192,527
		(70.98%)	(72.01%)			(45.87%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	33,568	132,355	431	222,266	388,620
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
ร่องคำ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	10,854	20,137	432	-	31,423
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(32.33%)	(15.21%)	(100.23%)		(8.09%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	22,714	112,218	-	-	134,932
		(67.67%)	(84.79%)			(34.72%)
ร่องคำ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	8,810	16	43,240	52,066
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	555	16	-	571
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(6.30%)	(100.00%)		(1.10%)
สมเด็จ	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	8,255	-	-	8,255
			(93.70%)			(15.85%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	6,452	117,041	5,225	89,061	217,779
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
สมเด็จ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	666	20,910	1,470	19	23,065
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(10.32%)	(17.87%)	(28.13%)	(0.02%)	(10.59%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,786	96,131	-	-	101,917
		(89.68%)	(82.13%)			(46.80%)
สหัสขันธ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,937	104,023	4,324	56,489	168,773
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	729	34,908	3,479	-	39,116
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(18.52%)	(33.56%)	(80.46%)		(23.18%)
สหัสขันธ์	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,208	69,115	-	-	72,323
		(81.48%)	(66.44%)			(42.85%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
สามชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	6	111,847	4,110	28,105	144,068
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	4	38,334	1,688	4	40,030
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(66.67%)	(34.27%)	(41.07%)	(0.01%)	(27.79%)
หนองกุศรี	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	2	73,513	-	-	73,515
		(33.33%)	(65.73%)			(51.03%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	274,109	1,525	35,530	311,164
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
ห้วยผึ้ง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	108,987	581	1	109,569
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(39.76%)	(38.10%)	(n.s.)	(35.21%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	165,122	-	-	165,122
			(60.24%)			(53.07%)
ห้วยเม็ก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,294	77,884	858	55,869	139,905
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	474	11,944	397	10	12,825
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(8.95%)	(15.34%)	(46.27%)	(0.02%)	(9.17%)
รวมจังหวัด	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,820	65,940	-	-	70,760
		(91.05%)	(84.66%)			(50.58%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,950	130,906	262	60,928	195,046
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
รวมจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	2,493	31,501	262	-	34,256
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(84.51%)	(24.06%)	(100.00%)		(17.56%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	457	99,405	-	-	99,862
		(15.49%)	(75.94%)			(51.2%)
รวมจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	86,574	2,059,608	35,312	1,443,989	3,625,483
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	16,665	509,191	12,492	167	538,515
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(19.25%)	(24.72%)	(35.38%)	(0.01%)	(14.85%)
รวมจังหวัด	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	69,909	1,550,417	-	-	1,620,326
		(80.75%)	(75.28%)			(44.69%)

หมายเหตุ: n.s. = มีจำนวนน้อยมากไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกปลูกข้าว (S3+N) 472,832 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 12,102 ไร่ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
นาคู	1,817	22,205	24,022	332	-	332
นามน	4,707	21,795	26,502	1,352	-	1,352
เขาวง	4,398	10,433	14,831	22	-	22
คำม่วง	15,132	2,024	17,156	1,465	-	1,465
ดอนจาน	11,226	23,080	34,306	-	-	-
ร่องคำ	1,160	2,225	3,385	-	-	-
สมเด็จ	16,956	12,898	29,854	1,172	-	1,172
สามชัย	10,190	1,664	11,854	-	-	-
กมลาไสย	5,496	1,171	6,667	-	-	-
ยางตลาด	37,639	19,108	56,747	20	-	20
ท่าคันโท	14,950	2,753	17,703	-	-	-
ห้วยผึ้ง	11,861	3,765	15,626	5,517	-	5,517
ห้วยเม็ก	23,951	2,429	26,380	-	-	-
สหัสขันธ์	8,940	6,677	15,617	43	-	43
หนองกุรังศรี	36,105	400	36,505	-	-	-
กุฉินารายณ์	58,939	13,953	72,892	2,181	-	2,181
ซ้องชัยพัฒนา	2,054	5,606	7,660	-	-	-
เมืองกาฬสินธุ์	30,159	24,967	55,126	-	-	-
รวม	295,680	177,153	472,833	12,104	-	12,104

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลังซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอขามเฒ่า อำเภอดงหลวง และอำเภอสนม เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลังเช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอหนองม่วงศรี อำเภอมะหาสารคาม และอำเภอท่าคันโท เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดกาฬสินธุ์ ในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 23,457 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.65 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอขามเฒ่า 14,347 ไร่ อำเภอเขาวง 5,471 ไร่ และอำเภอนาคู 1,423 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 2,702,558 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 74.54 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอกมลาไสย 4,784 ไร่ อำเภอสมเด็จ 3,854 ไร่ และอำเภอสหัสขันธ์ 2,949 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 18,826 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.52 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอกุฉินารายณ์ 323,942 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 284,828 ไร่ และอำเภอบางหนองกุศ 282,408 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 880,841 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 479 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.04 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอยางตลาด 382 ไร่ อำเภอลำทะเมนชัย 65 ไร่ และอำเภอนาคู 20 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 192,624 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.13 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอภูเขียว 43,133 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 25,248 ไร่ และอำเภอหนองกุงศรี 25,208 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,482 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.87 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอเสถียร 489 ไร่ อำเภอสมเด็จ 265 ไร่ และอำเภอสหัสขันธ์ 191 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 226 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดกาฬสินธุ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 2,532,912 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอภูเขียว 280,972 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 259,580 ไร่ อำเภอหนองกุงศรี 257,200 ไร่ และอำเภอยางตลาด 232,159 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 22,798 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.96 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอยางตลาด 13,965 ไร่ อำเภอลำทะเมนชัย 5,406 ไร่ และอำเภอนาคู 1,403 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 2,509,934 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.87 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอภูเขียว 280,809 ไร่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 259,580 ไร่ และอำเภอหนองกุงศรี 257,200 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
กมลาไสย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	71,785	-	134,596	206,381
			(100.00%)		(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	450	-	-	450
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(0.63%)			(0.22%)
กุฉินารายณ์	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	71,335	-	-	71,335
			(99.37%)			(34.56%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	163	323,942	2,020	89,023	415,148
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
เขาวง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	43,133	153	44	43,330
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(13.32%)	(7.57%)	(0.05%)	(10.44%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	163	280,809	-	-	280,972
		(100.00%)	(86.68%)			(67.68%)
คำม่วง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,471	107,989	222	6,317	119,999
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	65	2,087	-	-	2,152
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(1.19%)	(1.93%)			(1.79%)
คำม่วง	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,406	105,902	-	-	111,308
		(98.81%)	(98.07%)			(92.76%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	325	150,693	4,784	28,815	184,617
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
ฆ้องชัยพัฒนา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	2	6,943	14	7	6,966
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(0.62%)	(4.61%)	(0.29%)	(0.02%)	(3.77%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	323	143,750	-	-	144,073
		(99.38%)	(95.39%)			(78.04%)
ฆ้องชัยพัฒนา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	682	39,394	-	51,541	91,617
		(100.00%)	(100.00%)		(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	250	-	-	250
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(0.63%)			(0.27%)
ฆ้องชัยพัฒนา	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	682	39,144	-	-	39,826
		(100.00%)	(99.37%)			(43.47%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ดอนจาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	128,860	16	14,939	143,815
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	18,933	1	7	18,941
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(14.69%)	(6.25%)	(0.05%)	(13.17%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	109,927	-	-	109,927
			(85.31%)			(76.44%)
ท่าคันโท	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	153,671	631	21,204	175,506
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	13,739	81	5	13,825
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(8.94%)	(12.84%)	(0.02%)	(7.88%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	139,932	-	-	139,932
			(91.06%)			(79.73%)
นาคู	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,423	93,123	203	11,941	106,690
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	20	1,818	10	-	1,848
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(1.41%)	(1.95%)	(4.93%)		(1.73%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,403	91,305	-	-	92,708
		(98.59%)	(98.05%)			(86.89%)
นามน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	128,727	249	15,636	144,612
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	7,904	35	138	8,077
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(6.14%)	(14.06%)	(0.88%)	(5.59%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	120,823	-	-	120,823
			(93.86%)			(83.55%)
เมืองกาฬสินธุ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	284,828	768	134,086	419,682
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	25,248	22	-	25,270
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(8.86%)	(2.86%)		(6.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	259,580	-	-	259,580
			(91.14%)			(61.85%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ยางตลาด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	14,347	220,875	55	153,349	388,626
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	382	2,681	55	-	3,118
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(2.66%)	(1.21%)	(100.00%)		(0.80%)
ร่องคำ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	36,584	-	15,481	52,065
			(100.00%)		(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	1,517	-	-	1,517
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(4.15%)			(2.91%)
สมเด็จ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	811	158,610	3,854	54,508	217,783
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	10	9,917	265	7	10,199
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(1.23%)	(6.25%)	(6.88%)	(0.01%)	(4.68%)
สหัสขันธ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	122,861	1,416	44,611	168,888
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	10,642	489	-	11,131
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(8.66%)	(34.53%)		(6.59%)
สามชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	124,727	2,949	16,398	144,074
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น	-	6,079	191	2	6,272
	ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)		(4.87%)	(6.48%)	(0.01%)	(4.35%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	112,219	-	-	112,219
			(91.34%)			(66.45%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	118,648	-	-	118,648
			(95.13%)			(82.35%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
หนองกุงศรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	282,408	1,134	27,622	311,164
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	25,208	136	16	25,360
			(8.93%)	(11.99%)	(0.06%)	(8.15%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	257,200	-	-	257,200
			(91.07%)			(82.66%)
ห้วยผึ้ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	104,670	514	34,735	139,919
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	11,173	19	-	11,192
			(10.67%)	(3.70%)		(8.00%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	93,497	-	-	93,497
			(89.33%)			(66.82%)
ห้วยเม็ก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	235	168,811	11	26,039	195,096
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	4,902	11	-	4,913
			(2.90%)	(100.00%)		(2.52%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	235	163,909	-	-	164,144
		(100.00%)	(97.10%)			(84.13%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	23,457	2,702,558	18,826	880,841	3,625,682
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้น ความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	479	192,624	1,482	226	194,811
		(2.04%)	(7.13%)	(7.87%)	(0.03%)	(5.37%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	22,978	2,509,934	-	-	2,532,912
		(97.96%)	(92.87%)			(69.86%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน ลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 853,418 ไร่ และบริเวณที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 12,288 ไร่ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
นาคู	42,045	26,133	68,178	387	-	387
นามน	15,729	22,411	38,140	1,352	-	1,352
เขาวง	73,955	10,796	84,751	22	-	22
คำม่วง	53,825	2,925	56,750	1,465	-	1,465
ดอนจาน	15,352	23,080	38,432	-	-	-
ร่องคำ	21,094	2,225	23,319	-	-	-
สมเด็จ	37,641	12,899	50,540	1,301	-	1,301
สามชัย	14,094	1,723	15,817	-	-	-
กมลาไสย	42,578	1,171	43,749	-	-	-
ยางตลาด	92,237	19,108	111,345	20	-	20
ท่าคันโท	18,375	2,753	21,128	-	-	-
ห้วยผึ้ง	20,262	4,161	24,423	5,517	-	5,517
ห้วยเม็ก	36,353	2,429	38,782	-	-	-
สหัสขันธ์	17,525	6,681	24,206	43	-	43
หนองกุ้งศรี	39,731	400	40,131	-	-	-
กุฉินารายณ์	69,655	13,953	83,608	2,181	-	2,181
ซ้องชัยพัฒนา	17,165	5,606	22,771	-	-	-
เมืองกาฬสินธุ์	42,377	24,968	67,345	-	-	-
รวม	669,993	183,422	853,415	12,288	-	12,288

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพาราซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ อำเภอเขาวง และอำเภอนาคู เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพาราเช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่างและแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และอำเภอหนองกุงศรี เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารามีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

พืชที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงของจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ มะม่วง แดงโม และพุทรา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มะม่วง เป็นพืชทางเลือกสดใสของกาฬสินธุ์ ตลาดต่างประเทศยกย่อง คุณภาพดี รสชาติโดนใจ จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นแหล่งผลิตมะม่วงคุณภาพ ปัจจุบันมีพื้นที่เพาะปลูกมะม่วงประมาณ 2,500 ไร่ ผลผลิตรวมกว่า 4 พันตัน มูลค่าเฉลี่ย 70 ล้านบาท เกษตรกรในพื้นที่หันมารวมกลุ่มผลิตเพื่อส่งออกตลาดต่างประเทศทั้งญี่ปุ่น จีน เกาหลี และประเทศแถบยุโรป นับเป็นอีกหนึ่งพืชทางเลือกที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เปิดเผยถึงการวิเคราะห์เศรษฐกิจสินค้าเกษตร ตามโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ซึ่งจากการติดตามสินค้าเกษตรทางเลือกของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4 (สศท.4) พบว่า จังหวัดมีศักยภาพในการผลิตมะม่วง ปลูกมะม่วงหลายสายพันธุ์เพื่อเป็นพืชทางเลือก เช่น มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ และพันธุ์มหาชนกที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี จีน และประเทศแถบยุโรป ปัจจุบันจังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่เพาะปลูกมะม่วง ได้แก่ อำเภอหนองกุงศรี อำเภอห้วยเม็ก อำเภอนาคู อำเภอท่าคันโท อำเภอร่องคำ อำเภอต่างตลาด และอำเภอกมลาไสย รวมพื้นที่จำนวน 2,532 ไร่ มะม่วงที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานจะถูกส่งไปขายต่างประเทศ โดยมีบริษัทเอกชนรับซื้อมะม่วงจากเกษตรกรในปริมาณไม่จำกัด ขอเพียงสามารถผลิตมะม่วงให้ได้ตามคุณภาพเพื่อการส่งออก

โดยมะม่วงน้ำดอกไม้เกษตรกรสามารถขายส่งบริษัทรับซื้อได้เฉลี่ยกิโลกรัมละ 53.16 บาท ส่วนมะม่วงมหาชนก เฉลี่ยกิโลกรัมละ 26.7 บาท แต่พันธุ์ที่เป็นที่นิยมสำหรับประเทศส่งออกจะเป็นมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ซึ่งมะม่วงที่นี้จะเป็นที่นิยมและเป็นที่ติดใจในตลาดต่างประเทศ ทั้งด้านรสชาติ

และลักษณะเนื้อมะม่วงแน่น สำหรับปี 2559/2560 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะม่วงส่งออกตำบลสำราญ มีพื้นที่ให้ผลผลิตมะม่วงประมาณ 800 ไร่ ผลผลิตส่งออก 333.78 ตัน มูลค่า 6.2 ล้านบาท ส่งออกผ่านบริษัทไปประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี และประเทศแถบยุโรป และสามารถผลิตมะม่วงนอกฤดูได้ ซึ่งใน 1 ปี มีผลผลิตออกสู่ตลาดได้ 10 เดือน (ยกเว้นเดือนกันยายน - ตุลาคม) มีการแนะนำให้สมาชิกกลุ่มเพาะพันธุ์มะม่วงป่าเป็นต้นต่อ และทำการเสียบกิ่งเมื่ออายุต้นต่อได้ประมาณ 1 ปี หลังจากเสียบยอดแล้วอีกประมาณ 3 ปี ก็จะได้ผลผลิต มีการบริหารจัดการน้ำ โดยการใช้น้ำบาดาล และมีแนวคิดที่ว่าทำการผลิตแบบคุณภาพและตามความต้องการของตลาดรวมกลุ่มโดยยึดการตลาดนำการผลิต

มะม่วงมหาชนก เกิดจากการผสมข้ามพันธุ์ตามธรรมชาติระหว่างมะม่วงหนังกลางวันของไทยและต้นแม่มะม่วงชั้นเซทจากประเทศอินเดีย นำมาปลูกในจังหวัดกาฬสินธุ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2539 ในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี ซึ่งพืชที่ปลูกได้ผลผลิตและจำหน่ายได้ราคาดีที่สุดในขณะนี้คือ “มะม่วงพันธุ์มหาชนก” ลักษณะพิเศษของมะม่วงพันธุ์มหาชนก คือ มีผลสุกผิวมีสีแดงส้มจนถึงเหลืองทองเนื้อสีเหลืองอร่ามรสชาติหวาน กลิ่นขี้ไต้ไม่แรงเหมือนมะม่วงชั้นเซท เมล็ดบางมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด 2,532 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 1,728 ไร่ ผลผลิตรวม 4,463.10 ตันผลผลิตเฉลี่ย 2,698 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่า 69.94 ล้านบาท อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงมหาชนกเพื่อจำหน่ายได้แก่ อำเภอหนองกุงศรี อำเภอห้วยเม็ก อำเภอท่าคันโท อำเภอร่องคำอำเภอยางตลาด และอำเภอกมลาไสย ส่วนใหญ่จะถูกส่งไปขายยังต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น จีน และเกาหลี ผลผลิตที่เหลือจำหน่ายภายในประเทศ

3.2 แดงโม เป็นพืชที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงของจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากมีตลาดโคกดอนหัน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นตลาดแดงโมแหล่งใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน พบว่าบรรรยากาศการซื้อขายส่งแดงโมเป็นไปด้วยความคึกคัก เนื่องจากมีพ่อค้าแม่ค้ามารับแดงโมไปจำหน่ายตามพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดวัน ทำให้พ่อค้าแม่ค้าที่ขายแดงโมในตลาดโคกดอนหันมีรายได้ และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกแดงโมได้เป็นอย่างดี เกษตรกรหันมาปลูกแดงโมทดแทนการปลูกข้าวซึ่งปลูกง่าย ดูแลง่าย ตลาดกว้างขวาง มีพ่อค้าคนกลางจากทั่วประเทศมารับซื้อถึงที่ โดยสายพันธุ์แดงโมที่ปลูกและได้รับความนิยมจากผู้บริโภค ได้แก่ กินรี ไอพาร์ ซุปเปอร์บิก และตอร์ปิโด เป็นต้น

3.3 พุทรา จังหวัดกาฬสินธุ์มีการปลูกพุทราหลายสายพันธุ์ เช่น จัมโบ้มันสด พวงทอง และสามารถ เป็นต้นมีพื้นที่เพาะปลูก 1,401 ไร่ ผลผลิตรวม 3,920.80 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 2,816.67 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่า 69.59 ล้านบาท ฤดูกาลเก็บเกี่ยว โดยปลูกในพื้นที่อำเภอก้ามวง อำเภอดอนจาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และอำเภอสหัสขันธ์ ส่วนฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะเก็บช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคมปีถัดไป ผลผลิตจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกจังหวัด

4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 299,229 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอภราดร อำเภอมะนัง อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด อำเภอฆ้องชัยพัฒนา อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอสมเด็จ อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอดอนจาน และอำเภอห้วยเม็ก และมีพื้นที่ปลูกกระจายในพื้นที่อำเภอคำม่วง อำเภอร่องคำ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดินและปุ๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาควรส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การส่งเสริมการปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่มากถึง 294,503 ไร่ กระจายอยู่ทุกอำเภอ และส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอภราดร อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอคำม่วง และอำเภอภราดร เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายพื้นที่ประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก การสนับสนุนด้านการชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสูงสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 และ N)** แต่ปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่มีประมาณ 8 แสนไร่ ซึ่งประสบปัญหาซ้ำซากน้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสมและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยเกษตรกรใช้พื้นที่ดังกล่าวในการปลูกมันสำปะหลังและยางพาราแต่ในอนาคตเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกข้าวหรือทำการเกษตรแบบผสมผสานได้

4.2 อ้อยโรงงาน

1) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 109 ไร่ มีพื้นที่ปลูกในเขตอำเภอนาคู อำเภอห้วยเม็ก และอำเภอภราดร ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตอ้อยโรงงานคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดินและปุ๋ย พันธุ์อ้อยโรงงานคุณภาพดีและต้านทานโรค โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อลดต้นทุนการผลิต พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักร เพื่อลดปัญหาแรงงาน การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และ

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาควรส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) เนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง

2) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอ้อยมีเนื้อที่ 528,556 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอภูผินารายณ์ อำเภอหนองกุงศรี อำเภอยายแม็ก อำเภอสามชัย อำเภอคำม่วง อำเภอท่าคันโท อำเภอสมเด็จ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอนามน อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอยางตลาด และอำเภอดอนจาน เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ผลดี หลายพื้นที่ประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก การสนับสนุนด้านการพัฒนาคุณภาพของที่ดินและระบบชลประทาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานลดลง ควรส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินในไร่อ้อย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

3) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 และ N)** แต่ปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงาน พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสมให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของพืชชนิดใหม่

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน โดยเกษตรกรใช้พื้นที่ดังกล่าวในการปลูกข้าวและยางพารา ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปรับปรุงบำรุงดิน และสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกอ้อยโรงงาน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ใช้ต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.3 มั่นสำปะหลัง

1) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอ้อยมีเนื้อที่ 16,665 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอยางตลาด และอำเภอยายแม็ก ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดินและปุ๋ย ท่อนพันธุ์คุณภาพดี โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริมให้เกษตรกรเป็น Smart Farmer พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และพัฒนาควรส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) เนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง

2) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอ้อยมีเนื้อที่ 509,191 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอหนองกุงศรี อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอท่าคันโท อำเภอสามชัย อำเภอภูผินารายณ์ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอดอนจาน และอำเภอยายแม็ก เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน การสนับสนุนอินทรีย์วัตถุหรือการไถระเบิดดิน ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินและการตรวจ

วิเคราะห์ดินอยู่เสมอจะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาการละทิ้ง
ถิ่นฐานลดลง

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 และ N)** แต่ปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้
ที่ดินปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวง
เกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน
สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และ
ใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของพืชชนิดใหม่

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง** แต่ปัจจุบัน
เกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง โดยเกษตรกรใช้พื้นที่ดังกล่าวในการปลูกข้าวและ
อ้อยโรงงาน แต่ในอนาคตเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกมันสำปะหลังหรือทำการเกษตรแบบ
ผสมผสานได้

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่
479 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอปางศิลาทอง ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการ
การเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งปลูกยางพาราคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการ
จัดการดินและปุ๋ย พันธุ์คุณภาพดี ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
สนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาต่อ
ยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศการแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐาน
สินค้าเกษตร และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาควรส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกตามการ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) เนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่
มีเนื้อที่ 192,624 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอหนองกุงศรี
อำเภอดอนจาน อำเภอท่าคันโท อำเภอห้วยผึ้ง และอำเภอสหัสขันธ์ เกษตรกรยังคงปลูกยางพารา
ได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดิน ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินและการสนับสนุน
อินทรีย์วัตถุจะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน สนับสนุนการพัฒนาการตลาดในพื้นที่
ให้เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานลดลง

3) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้
ที่ดินปลูกยางพารา พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวง
เกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน
สนับสนุนแหล่งน้ำ ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุมากและสนับสนุนให้เกษตรกรเลือกปลูกพืช
ชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน
รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของพืชชนิดใหม่

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา** แต่ปัจจุบันเกษตรกร
ไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา โดยเกษตรกรใช้พื้นที่ดังกล่าวในการปลูกข้าวและอ้อยโรงงาน แต่ใน
อนาคตเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกยางพาราหรือทำการเกษตรแบบผสมผสานได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2564. แนวเขตการปกครองจังหวัด อำเภอบ้านลาด. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน ปี พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. การใช้ที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ. 2562. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ปี พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).
- ข่าวกรุงเทพธุรกิจ. ตลาดแตงโมกาฬสินธุ์ 2560. [เข้าถึงได้] แหล่งข้อมูล
<https://www.bangkokbiznews.com/news/782755>
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. พืชทางเลือก พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ 2561-2564.
[เข้าถึงได้] แหล่งข้อมูล http://research.ksu.ac.th/manage/upload_file/SU8eCz1lv1w20181031090136.pdf
- สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2564. แนวเขตปฏิรูปที่ดิน. (ไฟล์ข้อมูล).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร ปี พ.ศ. 2564.
(ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
1	กมลาไสย	กมลาไสย	29	คำม่วง (ต่อ)	นาทัน	
2		โคกสมบูน	30		นาบอน	
3		เจ้าท่า	31		เนินยาง	
4		ดงลิง	32		โพน	
5		ธัญญา	33		ฆ้องชัย	โคกสะอาด
6		โพนงาม	34			ฆ้องชัยพัฒนา
7		หนองแปน	35			โนนศิลาเลิง
8		หลักเมือง	36			ลำชี
9	กุฉินารายณ์	กุดข้าว	37	เหล่ากลาง		
10		กุดหว้า	38	ดอนจาน		ดงพุง
11		จุมจัง	39			ดอนจาน
12		แจนแลน	40			นาจำปา
13		นาโก	41		ม่วงนา	
14		นาขาม	42		สะอาดไชยศรี	
15		บัวขาว	43		ท่าคันโท	กุงเก่า
16		สมสะอาด	44			กุดจิก
17		สามขา	45			ดงสมบูน
18		หนองห้าง	46			ท่าคันโท
19		เหล่าใหญ่	47			นาตาล
20		เหล่าไฮงาม	48			ยางอุ้ม
21	เขาวง	กุดปลาข้าว	49			นาคู
22		กุดสิมคุ้มใหม่	50	โนนนจาน		
23		คุ้มเก่า	51	บ่อแก้ว		
24		สงเปลือย	52	ภูแล่นช้าง		
25		สระพังทอง	53	สายนาง		
26		หนองผือ	54	นามน	นามน	
27	คำม่วง	ดินจี่	55		ยอดแกง	
28		ทุ่งคลอง	56		สงเปลือย	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

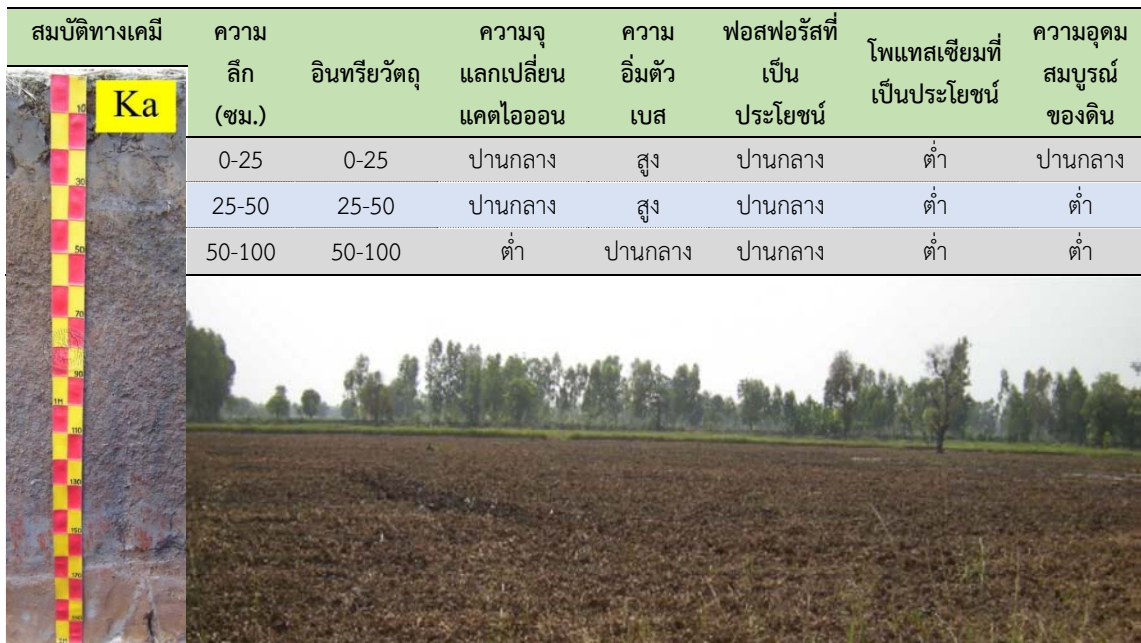
ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
57	นามน (ต่อ)	หนองบัว	86	ยางตลาด (ต่อ)	หนองอิเฒ่า
58		หลักเหลี่ยม	87		หัววัง
59	เมืองกาฬสินธุ์	กลางหมื่น	88		หัวนาคำ
60		กาฬสินธุ์	89		อิติ้อ
61		ขมิ้น	90		อุ่มเม่า
62		เชียงเครือ	91		ร่องคำ
63		นาจารย์	92	สามัคคี	
64		บึงวิชัย	93	เหล่าอ้อย	
65		ไผ่	94	สมเด็จ	
66		โพนทอง	95	ผาเสวย	
67		ภูดิน	96	มหาไชย	
68		ภูป้อ	97	ลำห้วยหลวง	
69	ลำคลอง	98	ศรีสมเด็จ		
70	ลำปาว	99	สมเด็จ		
71	ลำพาน	100	หนองแวง		
72	หนองกุง	101	หม่ม่น		
73	หุบ	102	สหสัมพันธ์		
74	ห้วยโพธิ์	103	นิคม		
75	เหนือ	104	โนนน้ำเกลี้ยง		
76	ยางตลาด	เขาพระนอน	105	โนนบุรี	
77		คลองขาม	106	โนนศิลา	
78		ดอนสมบูรณ์	107	โนนแหลมทอง	
79		นาเชือก	108	ภูสิงห์	
80		นาดี	109	สหสัมพันธ์	
81		โนนสูง	110	สามชัย	
82		บัวบาน	111	สำราญ	
83		ยางตลาด	112	สำราญใต้	
84		เว่อ	113	หนองช้าง	
85		หนองตอกแป้น			

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
114	หนองกุงศรี	โคกเครือ	125	ห้วยผึ้ง (ต่อ)	นิคมห้วยผึ้ง
115		ดงมูล	126		หนองอ้อบุตร
116		ลำหนองแสน	127	ห้วยเม็ก	กุดโดน
117		เสาเล้า	128		คำเหมือดแก้ว
118		หนองกุงศรี	129		คำใหญ่
119		หนองบัว	130		ทรายทอง
120		หนองสรวง	131		โนนสะอาด
121		หนองหิน	132		บึงนาเรียง
122		หนองใหญ่	133		พิมูล
123	ห้วยผึ้ง	คำบง	134		ห้วยเม็ก
124		ไค้หุ่น	135		หัวหิน

ที่มา: กรมการปกครอง, 2564

ชุดดิน	กันทรวิชัย	Series Ka	กลุ่มชุดดินที่ 4
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0 - 1%		
ภูมิสังฐาน	ที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเร็วถึงเร็ว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า		
ลักษณะสมบัติของดิน	<p>เป็นดินลิก เนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอด หน้าดินมีสีเทาเข้มหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม ดินล่างมีสีน้ำตาล น้ำตาลปนเทาหรือเทา พบจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดงหรือแดงปนเหลืองตลอดหน้าตัดดิน พบชั้นศิลาแลงอ่อน (plinthite) ประมาณ 2 - 20% ในฤดูแล้งหน้าดินจะแตกกระแหงกว้างและลิกพรอยไกล ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.5 - 6.0) ตลอดหน้าตัดดิน</p> <p>การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้า</p>		
ข้อจำกัด	มีน้ำท่วมขังนานในฤดูฝน เป็นดินเหนียวจัด สมบัติทางกายภาพของดินไม่ดี		
ข้อเสนอแนะ	ทำนา ควรไถพรวนในช่วงที่ดินมีความชื้นเหมาะสม ควรใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยเคมี เพื่อปรับปรุงสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของดินให้ดีขึ้น		

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกันทรวิชัย

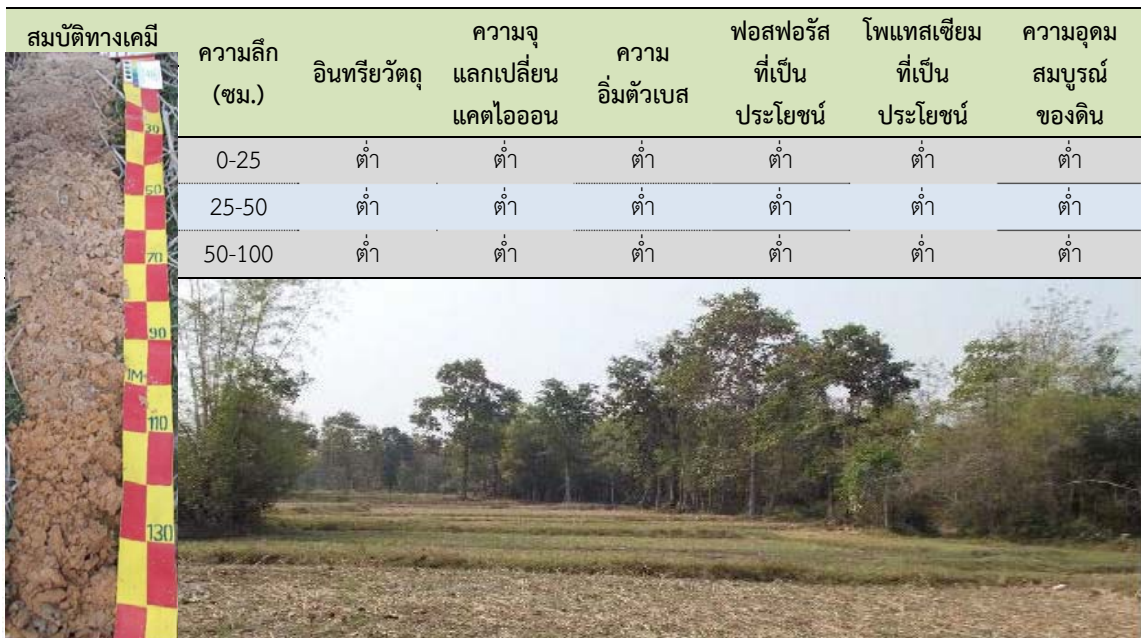
ชุดดิน	ธวัชบุรี	Series Th	กลุ่มชุดดินที่ 7
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ	มีความลาดชัน 0 - 2%	
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเร็ว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก เนื้อดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาล น้ำตาลอ่อน หรือน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง (pH 5.0 - 6.0) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาลอ่อน เทาปนชมพู หรือเทา และพบศิลาแลงอ่อน (plinthite) ปริมาณ 5 - 50% ภายในความลึก 150 เซนติเมตร ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงด่างปานกลาง (pH 6.0 - 8.0) มีจุดประสีน้ำตาลแก่ แดง หรือแดงปนเหลืองตลอดชั้นดิน		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีอินทรีย์วัตถุต่ำ มักมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน		
ข้อเสนอแนะ	เหมาะสำหรับการทำนา ควรปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ	ความ	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
			แลกเปลี่ยนแคตไอออน	อิมตัวเบส	ที่เป็นประโยชน์	ที่เป็นประโยชน์	
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินธวัชบุรี

ชุดดิน	ละหานทราย	Series Lah	กลุ่มชุดดินที่ 22
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0 - 2%		
ภูมิสังฐาน	ส่วนต่ำของพื้นที่เกือบราบหรือที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนของหินตะกอนเนื้อหยาบที่ถูกชะมาทับถม		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้า	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลิกมาก ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายหรือทรายปนดินร่วน สีน้ำตาล เทาปนน้ำตาล ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายและอาจพบ ดินร่วนเหนียวปนทรายในตอนล่างลิก ๆ สีเทา เทาปนชมพูจนถึงขาว และ จะพบจุดประสีแดงปนเหลือง น้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็น กรดจัดมาก (pH 4.5 - 5.5) ตลอดหน้าตัดดิน		
ข้อจำกัด	เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดน้ำในช่วง ฤดูเพาะปลูก		
ข้อเสนอแนะ	ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินและสมบัติทางกายภาพของดิน โดยการ ใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด หากใช้ทำนา ควรจัดหาแหล่งน้ำ ในพื้นที่โดยการขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำ หากใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ต้อง ทำทางระบายน้ำออกจากพื้นที่		

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินละหานทราย

ชุดดิน	คำบาง	Series Kg	กลุ่มชุดดินที่ 44
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1 - 12%		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบหรือที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนักของหินตะกอนเนื้อหยาบ พวกหินทรายหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดีถึงค่อนข้างมากเกินไป		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ดี การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงดี		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นทรายนดินร่วนและเปลี่ยนเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย ในช่วงความลึก 100-150 เซนติเมตร ซึ่งเป็นชั้นสะสมอนุภาคดินเหนียว สีน้ำตาล และอาจพบจุดประสีต่าง ๆ ในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0 - 7.0) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0 - 8.0) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ดินเป็นทรายจัด ความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ ธาตุอาหารพืชในดินถูกชะล้างได้ง่าย เสี่ยงต่อความเสียหายจากการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูเพาะปลูก		
ข้อเสนอแนะ	ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์พวกปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงสมบัติของดินทั้งทางกายภาพและทางเคมี โดยจะช่วยให้ดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ดีขึ้น สามารถดูดซับธาตุอาหารในดินได้ดีขึ้น ควรใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่กันไปด้วย เพื่อช่วยเพิ่มปริมาณธาตุอาหารในดินและทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ดีขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ	ความ	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
			แลกเปลี่ยนแคตไอออน	อิมตัวเบส	ที่เป็นประโยชน์	ที่เป็นประโยชน์	
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินคำบาง

ชุดดิน	ภูพาน	Series Pu	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเนินเขา มีความลาดชัน 1 - 35%		
ภูมิสังฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่กี่กิโลเมตรของหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลาง
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง หรือแดงปนเหลือง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือเหลืองปนแดง ปริมาณเล็กน้อย อาจพบลูกรังปริมาณเล็กน้อยร่วมกับเศษหินทรายในหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย (pH 5.0 - 6.5) ในดินบน และกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5 - 5.5) ในดินล่าง มักพบก้อนหินทรายลอยอยู่บนผิวดิน		
ข้อจำกัด	ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ	ความ	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	ความอุดม
	(ซม.)		แลกเปลี่ยน	อ้อมตัว	ที่เป็น	ที่เป็น	สมบูรณ์
			แคตไอออน	เบส	ประโยชน์	ประโยชน์	ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินภูพาน

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดกาฬสินธุ์จำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
กมลาไสย	99,076	กมลาไสย	10,941
		โคกสมบูรณ	1,676
		เจ้าท่า	18,837
		ดงลิง	11,770
		ธัญญา	23,579
		โพนงาม	8,012
		หนองแปน	11,198
		หลักเมือง	13,063
กุฉินารายณ์	17,120	กุดหว้า	7,805
		จุมจัง	3,962
		หนองห้าง	480
		เหล่าไฮงาม	4,873
เขาวง	15,702	คุ้มเก่า	12,772
		สงเปลือย	2,930
คำม่วง	4,773	ดินจี่	4,424
		นาบอน	349
ฆ้องชัย	47,284	โคกสะอาด	4,249
		ฆ้องชัยพัฒนา	9,605
		โนนศิลาเลิง	9,682
		ลำชี	13,058
		เหล่ากลาง	10,690
ดอนจาน	9,095	ดงพุง	3,073
		ดอนจาน	583
		นาจำปา	924
		ม่วงนา	4,515
นาคู	6,880	นาคู	3,240
		บ่อแก้ว	3,640
เมืองกาฬสินธุ์	95,509	กาฬสินธุ์	862
		เซียงเครือ	11,034
		บึงวิชัย	10,361
		โพนทอง	4,297

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เมืองกาฬสินธุ์ (ต่อ)		ลำคลอง	4,763
		ลำพาน	17,636
		หนองกุง	645
		หลุบ	18,933
		ห้วยโพธิ์	18,106
		เหนือ	8,872
ยางตลาด	88,085	คลองขาม	10,039
		ดอนสมบูรณ์	10,373
		นาเชือก	4,901
		นาดี	7,541
		โนนสูง	3,586
		บัวบาน	21,624
		ยางตลาด	10,831
		หนองอีแต่า	581
		ห้วยจั่ว	7,393
		อีต้อ	1,269
		อุ่มเม่า	9,947
		สมเด็จ	6,975
มหาไชย	1,770		
ห้วยผึ้ง	29,879	คำบง	8,435
		ไค้ขุน	4,531
		นิคมห้วยผึ้ง	10,099
		หนองอีบุตร	6,814
ห้วยเม็ก	1,115	คำเหมือดแก้ว	1,115
รวม	421,493	รวม	421,493

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดกาฬสินธุ์

หน่วย : ล้าน ลบ.ม.

ลำดับ	อ่างเก็บน้ำ	ประเภท อ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระบบ น้ำสูงสุด	ระดับ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำลำพะยัง (ตอนบน)	กลาง	เขาวง	สงเปลือย	4.137	0.063
2	อ่างเก็บน้ำห้วยวังลิ้นฟ้า	กลาง	ห้วยเม็ก	คำเหมือดแก้ว	3.350	0.156
3	อ่างเก็บน้ำห้วยแกง	กลาง	ดอนจาน	ดงพุง	23.325	0.650
4	อ่างเก็บน้ำห้วยจุมจัง	กลาง	กุฉินารายณ์	กุดหว้า	7.381	0.667
5	อ่างเก็บน้ำห้วยผึ้ง	กลาง	ห้วยผึ้ง	ห้วยผึ้ง	4.150	0.240
6	อ่างเก็บน้ำห้วยฝา	กลาง	ห้วยผึ้ง	นิคมห้วยผึ้ง	6.422	0.700
7	อ่างเก็บน้ำห้วยสะทต	กลาง	ห้วยผึ้ง	คำบง	11.660	0.500
8	อ่างเก็บน้ำหนองหญ้าม้า	กลาง	ยางตลาด	อิติ้อ	2.558	0.300
9	อ่างเก็บน้ำห้วยวังนอง	กลาง	กุฉินารายณ์	เหล่าโงนงาม	11.492	0.320
10	อ่างเก็บน้ำห้วยโพธิ์	กลาง	เมืองกาฬสินธุ์	ห้วยโพธิ์	2.444	0.230
11	อ่างเก็บน้ำบึงอร่าม	กลาง	ยางตลาด	ยางตลาด	3.600	0.285
12	อ่างเก็บน้ำห้วยสีทน	กลาง	เมืองกาฬสินธุ์	โพนทอง	3.550	0.009
13	อ่างเก็บน้ำห้วยมะโน	กลาง	นาคู	นาคู	5.815	0.600
14	อ่างเก็บน้ำห้วยสังเคียบ	กลาง	สมเด็จ	แซงบาดาล	7.500	0.529
15	อ่างเก็บน้ำลำปาว	ใหญ่	เมืองกาฬสินธุ์	ลำปาว	1,980.000	100.000
รวม					2,077.380	105.250

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอกุฉินารายณ์	110,967	อำเภอกำคั่นโท (ต่อ)	
นาขาม	42,593	กุงเก่า	17,988
กุดหว้า	22,744	ท่าคั่นโท	7,467
เหล่าใหญ่	17,714	อำเภอนาคู	16,398
นาโก	11,217	บ่อแก้ว	11,468
หนองห้าง	10,199	ภูแล่นช้าง	2,739
เหล่าโองาม	4,179	โนนนาจาน	2,056
แจนแลน	2,024	นาคู	135
สามขา	283	อำเภอนามน	28,820
สมสะอาด	14	หนองบัว	13,345
อำเภอเขาวง	4,165	นามน	11,465
สงเปือย	2,056	หลักเหลี่ยม	3,308
กุดสิมคุ้มใหม่	1,162	ยอดแกง	702
คุ้มเก่า	680	อำเภอมืองกาฬสินธุ์	74,111
กุดปลาเค้า	267	ภูโป	15,845
อำเภอคำม่วง	90,058	นาจารย์	13,710
นาบอน	26,553	กลางหมื่น	13,363
ทุ่งคลอง	21,149	โพนทอง	9,065
ดินจี่	17,386	เหนือ	8,948
นาทัน	17,227	เซียงเครือ	6,955
โพน	7,743	ห้วยโพธิ์	4,696
อำเภอดอนจาน	33,422	ขมิ้น	1,192
ดงพุง	13,205	ไผ่	197
สะอาดไชยศรี	7,293	ภูดิน	113
ม่วงนา	6,671	ลำปาว	16
นาจำปา	6,253	บึงวิชัย	11
อำเภอกำคั่นโท	133,756	อำเภอยางตลาด	18,622
นาตาล	32,839	คลองขาม	6,664
ยางอุ้ม	28,806	เขาพระนอน	3,951
ดงสมบูรณ์	24,623	บัวบาน	2,918
กุดจิก	22,033	อิต้อ	2,085

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอปางศิลาทอง (ต่อ)		อำเภอหนองกงศรี	127,068
นาเชือก	1,813	โคกเครือ	43,808
โนนสูง	691	ดงมูล	27,827
เว่อ	257	หนองใหญ่	23,851
หนองอีแต๋มา	243	หนองหิน	23,127
อำเภอสมเด็จ	15,314	หนองสรวง	5,527
หนองแวง	6,728	ลำหนองแสน	2,906
มหาไชย	5,412	หนองบัว	22
ผาเสวย	2,430	อำเภอห้วยผึ้ง	45,687
แข่งบาดาล	495	คำบัง	22,938
ลำห้วยหลวง	249	นิคมห้วยผึ้ง	18,472
อำเภอสหชัย	12,678	หนองอีบุตร	4,099
นามะเขือ	11,101	ไค้ปูน	178
โนนน้ำเกลี้ยง	1,568	อำเภอห้วยเม็ก	28,316
โนนศิลา	9	ทรายทอง	14,110
อำเภอสามชัย	96,264	พิมูล	8,152
สำราญ	37,490	กุดโดน	4,084
หนองซ่าง	20,999	โนนสะอาด	1,626
คำสร้างเที่ยง	20,207	คำเหมือดแก้ว	344
สำราญใต้	17,568	รวมทั้งจังหวัด	835,646

ที่มา: สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	155,211	1,580,736
2	มันสำปะหลังโรงงาน	36,100	401,058
3	ข้าวนาปรัง	24,969	236,021
4	ยางพารา	9,471	104,590
5	อ้อยโรงงาน	6,928	64,593
6	มะม่วง	2,183	11,999
7	ปาล์มน้ำมัน	912	6,729
8	ยูคาลิปตัส	361	2,455
9	หญ้าเลี้ยงสัตว์	361	1,587
10	พุทรา	326	1,279
11	ปอเทือง	286	1,160
12	ไม้ยืนต้นอื่นๆ	273	1,083
13	กล้วยน้ำว้า	385	602
14	หม่อน (มัดเบอร์รี่)	140	509

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดกาฬสินธุ์

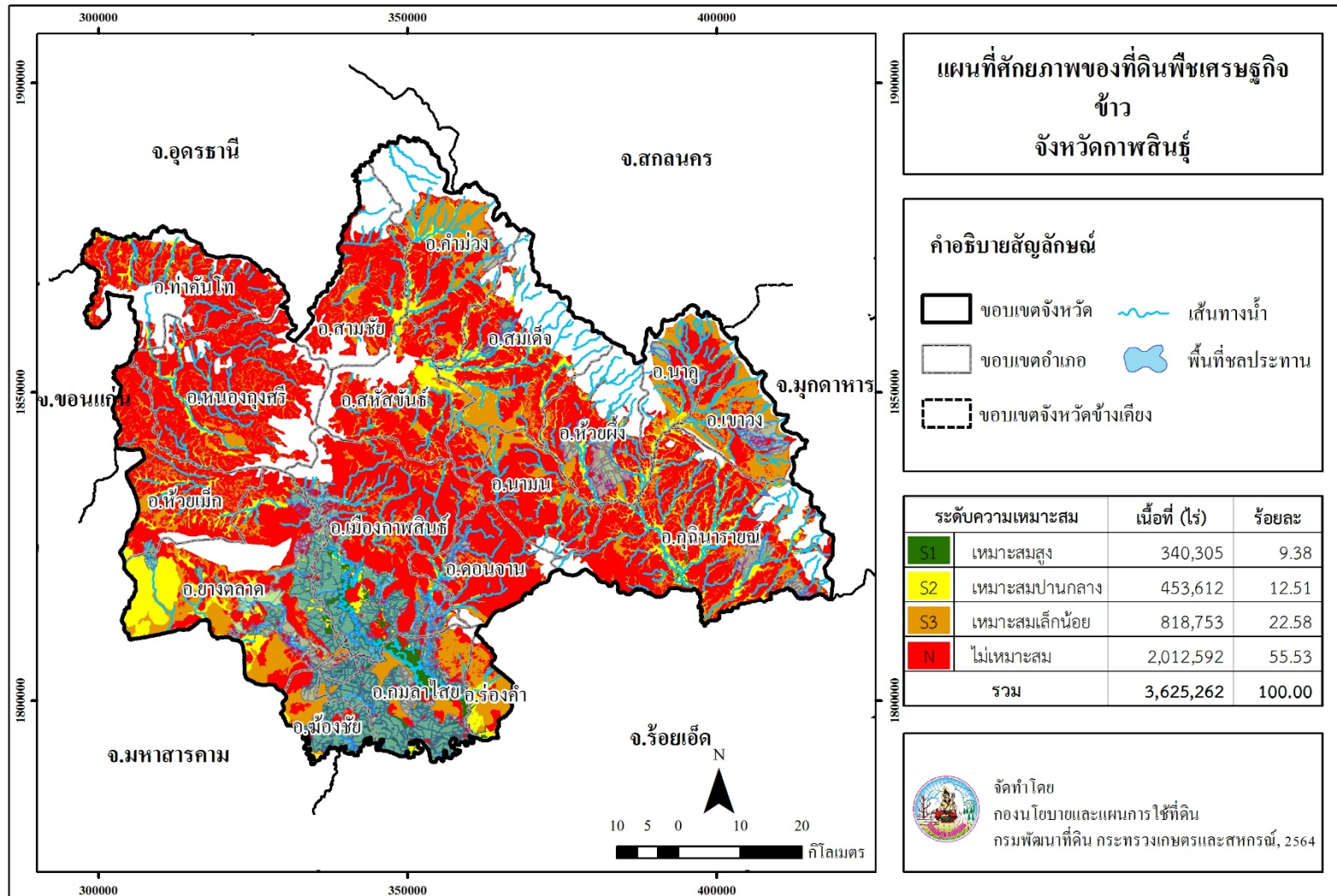
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	ขมิ้นชัน	5	87	คำม่วง ยางตลาด สมเด็จ สามชัย
2	พริกไทย	3	60	สหัสขันธ์ สามชัย ห้วยเม็ก
3	กระเจียวแดง	4	52	กุฉินารายณ์ สมเด็จ หนองกุงศรี
4	หญ้าหวาน	1	7	เมืองกาฬสินธุ์
5	มะระขี้นก	1	6	ยางตลาด
6	ว่านชักมดลูก	1	4	ยางตลาด
7	กระชายดำ	1	2	สมเด็จ
8	ฟ้าทะลายโจร	1	2	สมเด็จ
9	โพล	1	2	สมเด็จ
10	พญาอ	1	1	กุฉินารายณ์
11	สมุนไพรอื่นๆ	7	90	กุฉินารายณ์ นามน ยางตลาด สามชัย ห้วยเม็ก
รวม		26	313	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

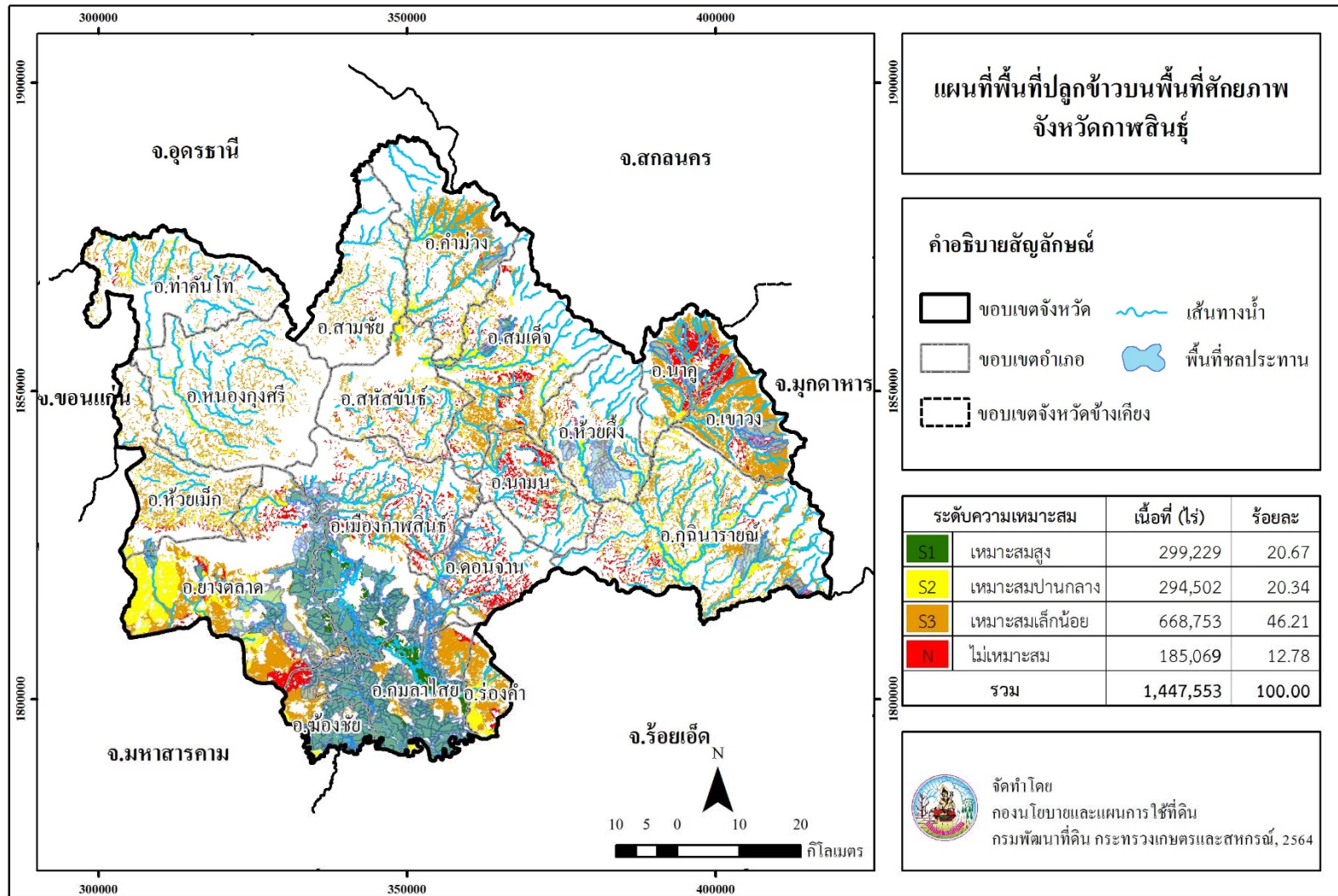
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

โรงงานอุตสาหกรรมแหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง	8	โรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	101
สหกรณ์การเกษตร	50	โรงสีขนาดใหญ่	1
โรงงานน้ำตาล	3	โรงสีขนาดเล็ก	9
โรงงานผลิตมันเส้น	11	โรงสีขนาดกลาง	11
โรงงานผลิตเอทานอล	1		
รวม	73	รวม	122

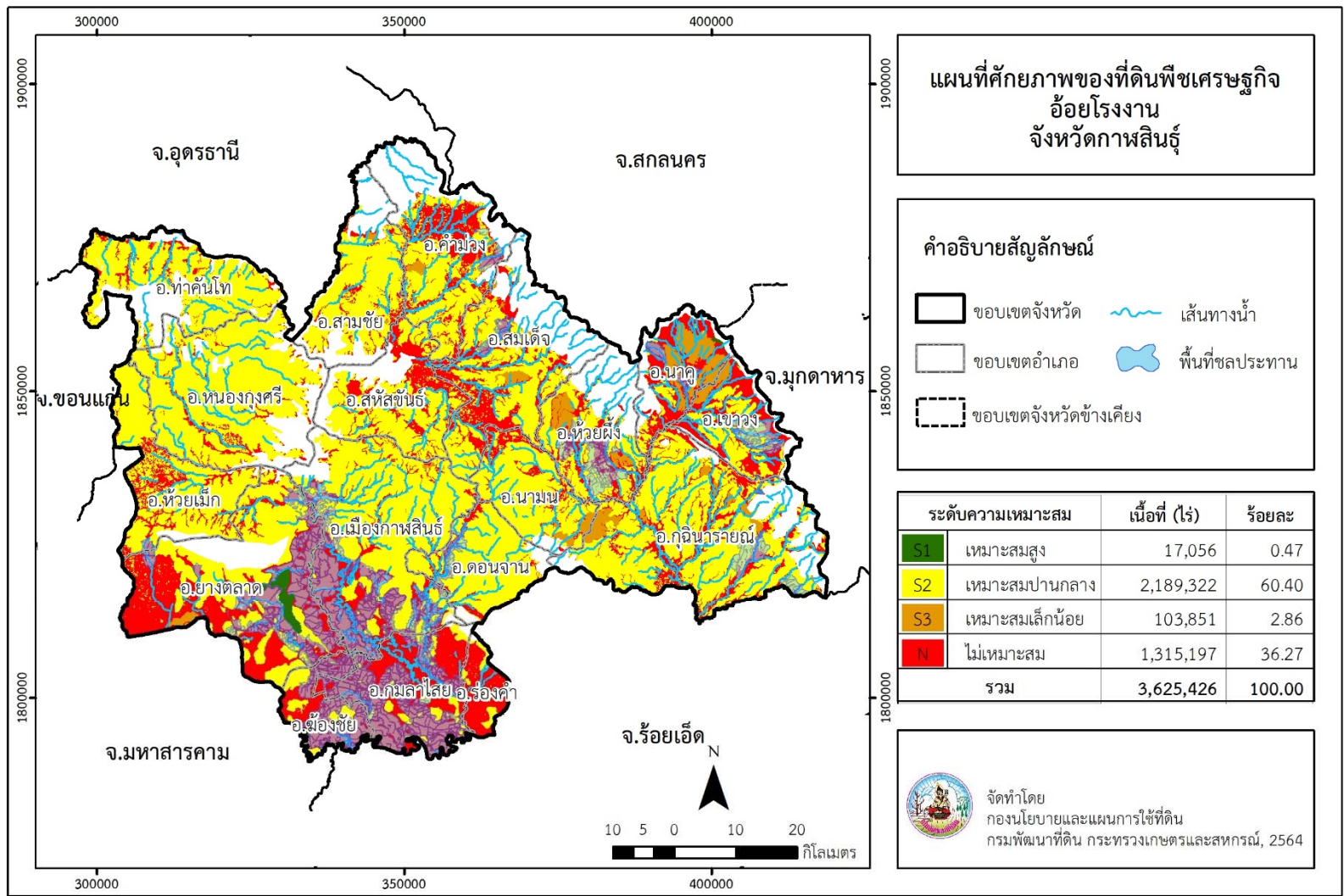
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

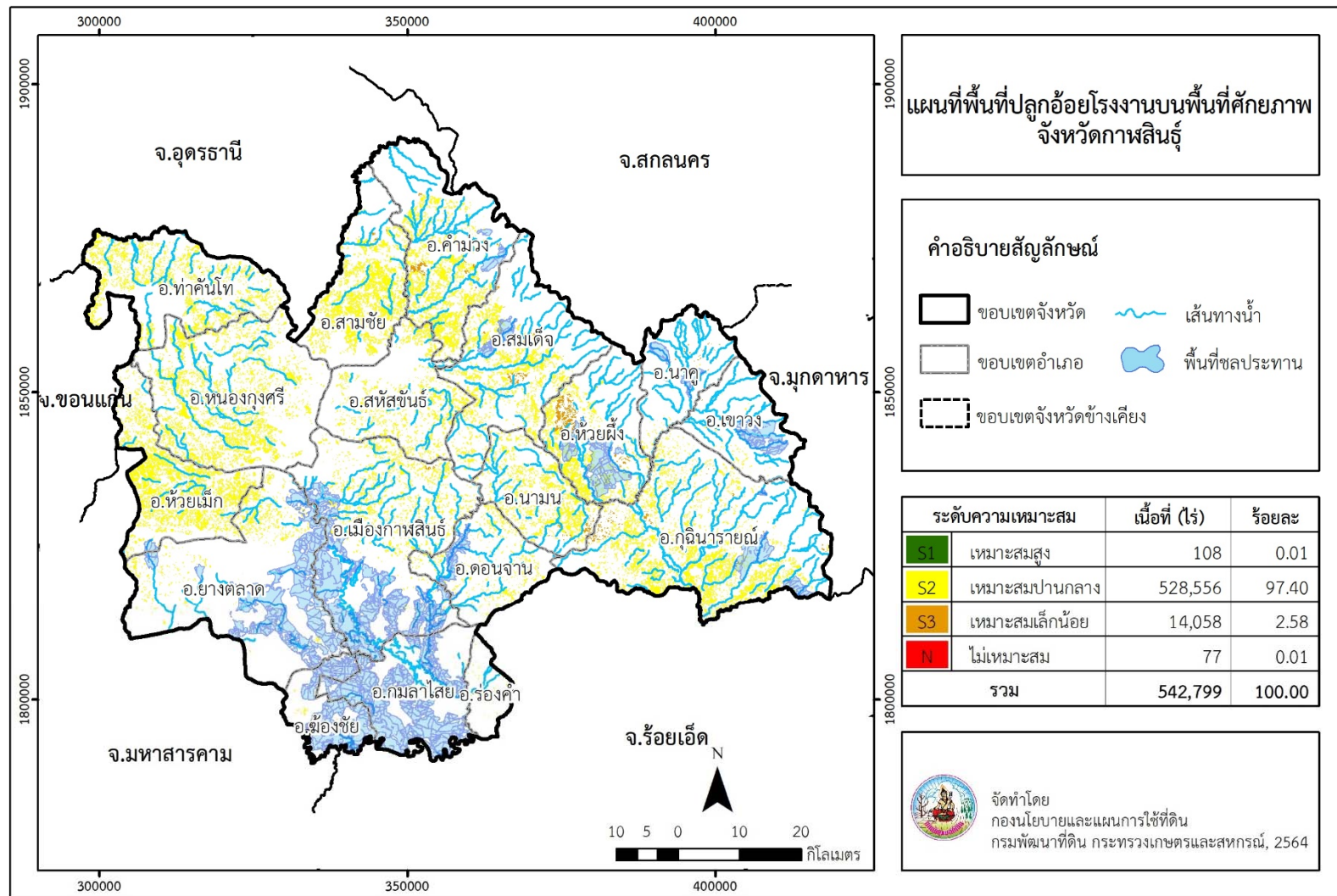
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดกาญจนบุรี

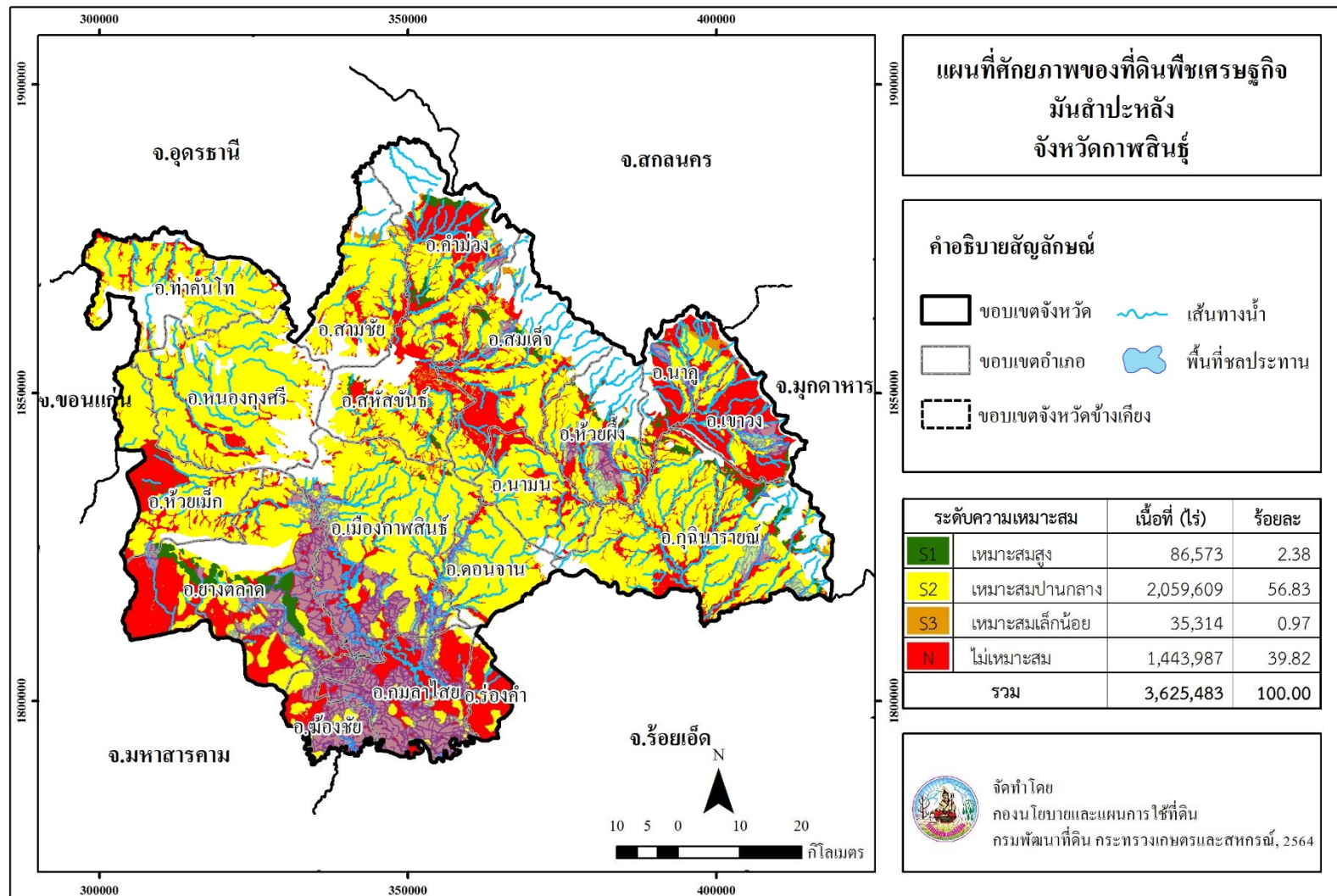
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

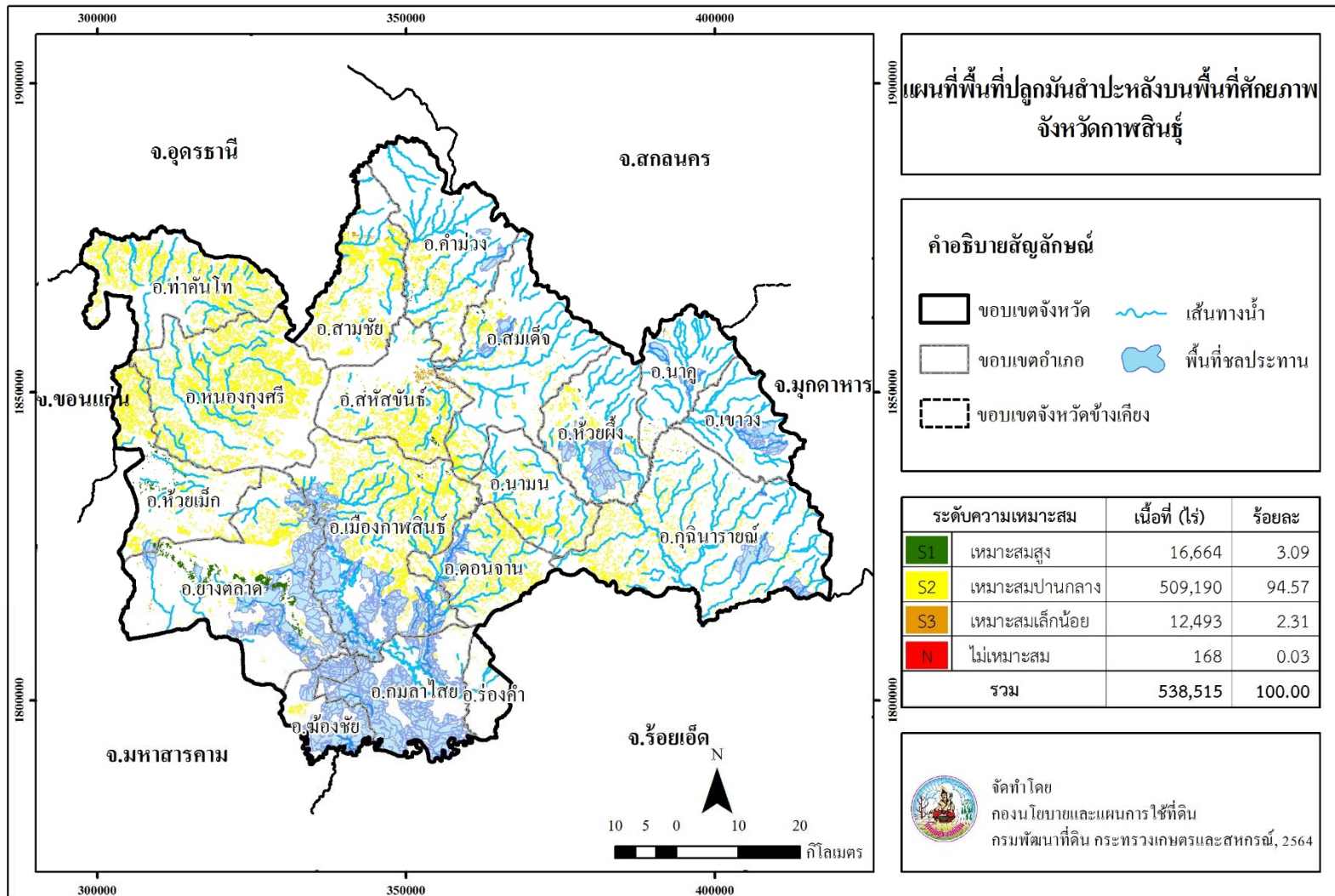
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดกาญจนบุรี

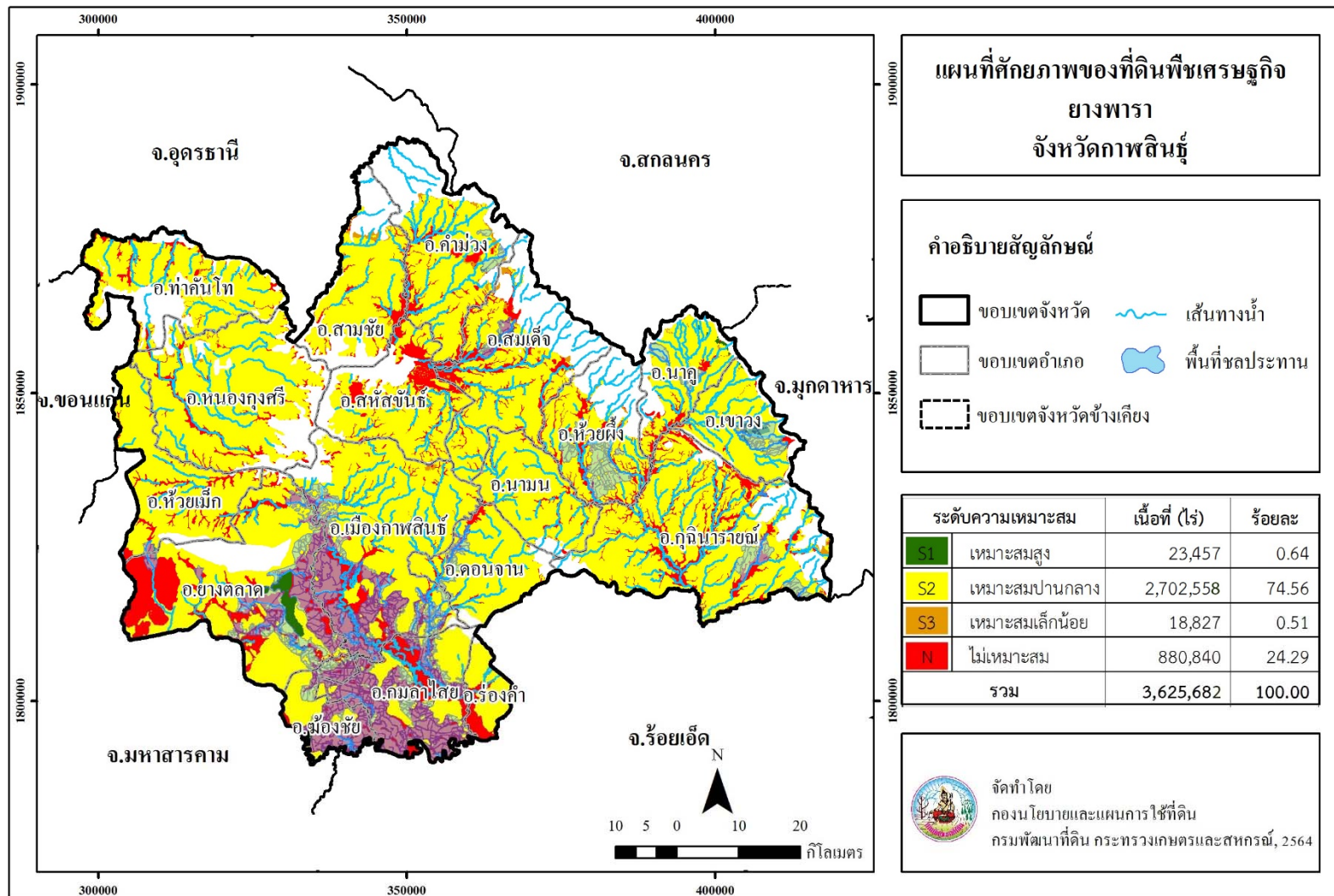
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

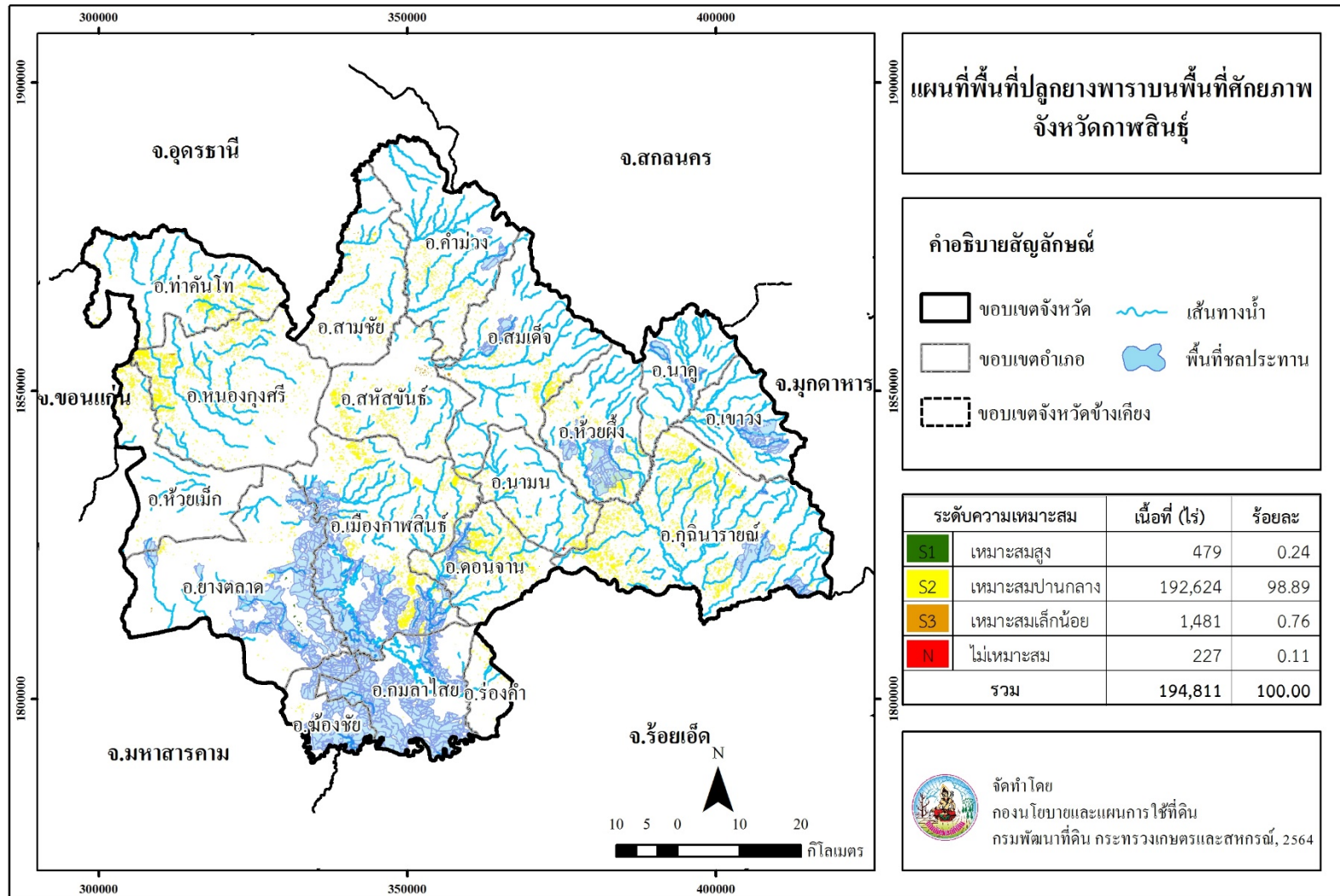
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD